

5. Макаренко І.О. Сучасні механізми стабілізації діяльності підприємств харчової промисловості / І.О. Макаренко // Актуальні проблеми економіки. - 2006. - № 2 (56). - С. 93-100.
6. Мілаш В. Інтелектуальна власність у сфері договірної діяльності господарюючих суб'єктів / В. Мілаш // Підприємництво, господарство і право. - 2006. - № 6. - С. 3-9.
7. Святоцький О.Д. Правове забезпечення інноваційної діяльності в Україні: питання теорії і практики / О.Д. Святоцький, П.П. Крайнев, С.Ф. Ревуцький. За ред. О.Д. Святоцького. - К. : Ін Юре, 2003. - 80 с.
8. Сичевський М.П. Стан та пріоритетні напрямки розвитку харчової промисловості в Україні / М.П. Сичевський // Економіка АПК. - 2004. - № 1. - С. 38- 40.
9. Розміщення виробництва товарів народного споживання в Україні: навч. посібник / Є.М. Воронова, І.К. Гоголан, В.І. Дорошенко, Н.С. Ковальчук, А.А. Мазаракі, В.С. Полухович, І.Г. Смирнов. За заг. ред. А.А. Мазаракі. - К.: КТЕІ, 1992. - 76 с.
10. Цибульов П.М. Управління інтелектуальною власністю [Текст] / П.М. Цибульов, В.П. Чеботарьов, В.Г. Зінов, Ю. Суїні / За ред. П.М. Цибульова: монографія. — К.: «К.І.С.», 2005. — 448 с.
11. Черевко Г.В. Інтелектуальна власність [Текст]: навч. посіб./ Г.В. Черевко. – К.: Знання, 2008. – 412 с. – Бібліогр.: с. 375-384. – ISBN 978-966-346-583-8.

УДК 330.322:005.21:631.24

ВІДОМЕНКО І.О., канд. екон. наук, доцент, КРИВША Є.В., магістр
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВ

В статті наведено теоретико-методологічні та практичні рекомендації з формування інвестиційної стратегії, а саме: теоретичне узагальнення щодо принципів формування та реалізації інвестиційної стратегії, а також уточнена структура процесу формування інвестиційної стратегії.

Ключові слова: інвестиційна стратегія, принципи та процес формування інвестиційної стратегії.

The article is based on questions, related with science-theoretical positions development, creation and studying methodical and practical recommendations about the formation of the enterprises investment strategy. The structure of enterprises investment strategy development also was specified in the article.

Key words: investment strategy, principles and investment strategy's process forming.

Вступ. Загальновідомо, що інвестиційна діяльність підприємства у всіх її формах не може зводитися лише до задоволення його поточних інвестиційних потреб, які обумовлені необхідністю заміни зношених активів або їхнього приросту у зв'язку зі змінами обсягу і структури господарської діяльності. Забезпечення стійкого положення підприємства на ринку та його економічного розвитку в довгостроковому періоді вимагає відповідної інвестиційної підтримки. Це обумовлює необхідність створення системи управління інвестиційною діяльністю на основі науково виваженого передбачення її напрямків і форм, забезпечення реалізації загальних цілей розвитку підприємства та адаптування до умов зовнішнього мінливого середовища його функціонування. Ефективним інструментом перспективного управління інвестиційною діяльністю підприємства, підпорядкованого реалізації цілей економічного розвитку підприємства в умовах істотних змін макроекономічних факторів, системи державного регулювання ринкових процесів,

кон'юнктури інвестиційного ринку і, пов'язаної з цим невизначеності, є інвестиційна стратегія.

Інвестиційна стратегія являє собою систему довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, що обумовлені загальними завданнями його розвитку та інвестиційною ідеологією, а також вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення.

Широке коло питань, пов'язаних з формуванням та реалізацією інвестиційної стратегії підприємства, знайшло своє відображення у працях відомих вітчизняних і закордонних економістів: Р. Акоффа, І. Ансоффа, І.О. Бланка, Г. Бірмана, А.М. Богатирьова, С. Шмідта, А.Б. Ірдисова, І.В. Ліпсица і В.В. Коссова, Б. Карлофа, У. Кінга, Д. Кліланда, П. Массе, А.Р. Стерлінга, А.А. Томпсона, А. Дж. Стрікланда, В.Д. Шапіро, Н.М. Гуляєвої, А.А. Пересади, Д. Черваньова та ін. Незважаючи на велику кількість робіт із зазначеної проблематики, залишаються ще недостатньо опрацьованими та суперечливими питання, що стосуються принципів та процесу формування інвестиційної стратегії. Це і

визначило вибір теми і структури дослідження, його актуальність, теоретичне і практичне значення.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є визначення основних принципів та етапів розробки інвестиційної стратегії.

Результати. Перш ніж перейти до питань формування інвестиційної стратегії, необхідно визначити основні правила - принципи, за якими вона буде формуватися. В основі розробки інвестиційної стратегії підприємства повинні лежати принципи системи стратегічного управління. Так, один з найвпливовіших науковців в сфері інвестиційного менеджменту - Бланк І.О. та його співавтор - Гуляєва Н.М. [1, с. 189–191] до основних принципів, що забезпечують підготовку і прийняття стратегічних інвестиційних рішень в процесі розробки інвестиційної стратегії підприємства, відносять наступні:

1. Розгляд підприємства як відкритої соціально-економічної системи, спроможної до самоорганізації.

2. Урахування базових стратегій операційної діяльності підприємства.

3. Переважна орієнтація на підприємницький стиль стратегічного управління інвестиційною діяльністю.

4. Забезпечення погодженості перспективного, поточного і оперативного управління інвестиційною діяльністю.

5. Забезпечення адаптивності інвестиційної стратегії до змін чинників зовнішнього інвестиційного середовища.

6. Забезпечення альтернативності стратегічного інвестиційного вибору.

7. Забезпечення постійного використання результатів технологічного прогресу в інвестиційній діяльності.

8. Врахування рівня інвестиційного ризику в процесі прийняття стратегічних інвестиційних рішень.

9. Орієнтація на професійний апарат інвестиційних менеджерів у процесі реалізації інвестиційної стратегії.

10. Забезпечення розробленої інвестиційної стратегії підприємства відповідними організаційною структурою та інвестиційною культурою є найважливішою умовою для ефективної її реалізації.

Розглядаючи перераховані принципи з точки зору їх практичної значущості, можна стверджувати, що керуючись цими принципами, підприємству складно буде організувати інвестиційну діяльність, оскільки вони є загальними та нечітко вираженими.

Непогодіна Н.І. в своїй роботі [2] аргументувала необхідність розробки інвестиційної стратегії з дотриманням принципів збалансованості та коеволюції, економічності, обмеженої раціональності та узгодженості інтересів зацікавлених груп з огляду на те, що основним завданням інвестиційної стратегії є забезпечення довгостроковості функціонування і зростання ринкової вартості підприємства.

Орієнтація інвестиційної стратегії на забезпечення довгостроковості функціонування і зростання ринкової вартості підприємства не в повній мірі

відповідає сучасній теорії щодо мети інвестиційної діяльності - зростання добробуту інвесторів, оскільки кожен інвестор має власне бачення свого добробуту. У зв'язку з цим, сформовані Непогодіною Н.І. принципи, не можуть бути покладені в основу формування інвестиційної стратегії.

На наш погляд, виходячи з того, що інвестиційна стратегія є інструментом стратегічного планування, в основі її розробки повинні лежати принципи, характерні для процесу планування. Проаналізуємо ці принципи, які наведено в роботі Богатирьова А.М., Бутенка А.І. та Кузнецової І.О. [3, с.23-26], і перенесемо їх у практичну сферу формування та реалізації інвестиційної стратегії.

1. Принцип системності.

На наш погляд, цей принцип вимагає, щоб при розробці інвестиційної стратегії підтримувався системний характер: слід планувати досягнення не тільки стратегічних цілей, а й вирішення поточних та оперативних завдань інвестиційної діяльності. Крім того, необхідно пам'ятати, що інвестиційна стратегія є частиною загальної стратегії підприємства і підпорядковується їй, в цьому також є прояв системності.

2. Принцип оптимальності.

Цей принцип полягає в тому, що розробляючи інвестиційну стратегію необхідно враховувати відносну обмеженість та взаємозамінність ресурсів, що потребує розробки альтернативних варіантів інвестиційних проектів, вибору з них оптимального та визначення можливих джерел фінансування інвестиційних проектів, які в даному випадку будуть найбільш ефективними.

3. Принцип економічності.

Згідно цього принципу, величина інвестованих ресурсів не повинна перевищувати ефект від інвестування.

4. Принцип ситуативності.

Сутність даного принципу полягає в забезпеченні адаптивності інвестиційної стратегії до змін чинників зовнішнього інвестиційного середовища. Це означає, що всі майбутні стратегічні зміни в інвестиційній діяльності підприємства – її напрямках, формах, методах планування і контролю, організаційній структурі управління, інвестиційній культурі і т.п. є прогнозованою або оперативною його реакцією на відповідні зміни різноманітних чинників зовнішнього інвестиційного середовища.

Крім того, у відповідності з цим принципом, один з факторів, який обов'язково слід враховувати в процесі прийняття стратегічних інвестиційних рішень, - це рівень інвестиційного ризику. Інвестиційна стратегія також повинна вирішувати питання його мінімізації.

5. Принцип участі.

Цей принцип означає, що керівники всіх підрозділів підприємства повинні приймати участь у процесі планування інвестиційної діяльності. Але, які б фахівці не притягувалися до розробки окремих параметрів інвестиційної стратегії організації, її реалізацію повинні забезпечувати підготовлені фахівці - інвестиційні менеджери.

6. Принцип безперервності.

У відповідності з цим принципом процес розробки та реалізації стратегії повинен здійснюватися безперервно, тобто: цілі та заходи з їх реалізації повинні здійснюватися циклічно. Обравши цілі та шляхи їх реалізації, досягнувши їх, ставляться нові інвестиційні цілі та обираються шляхи їх реалізації та ін.

7. Принцип зворотного зв'язку.

При розробці інвестиційної стратегії цілі ставляться від досягнутого.

Визначившись з правилами (принципами) формування інвестиційної стратегії, перейдемо до процесу формування інвестиційної стратегії. Слід відзначити, що в різних наукових джерелах автори наводять різний склад процесу розробки інвестиційної стратегії. Таке різноманіття підходів до процесу формування стратегії потребує детальнішого аналізу. Для цього складемо аналітичну таблицю (табл.1):

Таблиця 1

Аналіз складу процесу формування інвестиційної стратегії

Етапи розробки Стратегії	Автори							
	Бланк І.А. [1]	Більський І.Б., Дудяк Р.П. [9]	Пересада А.А. [4]	Свобода Т.І. [5]	Штанько Л.О. [6]	Фіщенко О.М. [7]	Удалих О.О., [8]	Непогодіна Н. І. [2]
Визначення періоду реалізації інвестиційної стратегії	+		+	+		+		
Дослідження факторів зовнішнього інвестиційного середовища і кон'юнктури інвестиційного ринку	+	+			+	+	+	+
Оцінка сильних і слабких сторін підприємства, що визначають особливості його інвестиційної діяльності	+	+			+	+	+	+
Визначення інвестиційної позиції організації					+			+
Визначення стратегічних цілей інвестиційної діяльності	+	+	+	+	+	+	+	+
Побудова дерева цілей					+			
Визначення інвестиційних потреб та інвестиційних можливостей підприємства		+					+	+
Аналіз стратегічних альтернатив і вибір стратегічних напрямків та форм інвестиційної діяльності	+					+		
Формування стратегічних альтернатив та вибір інвестиційної стратегії		+			+		+	+
Розробка найдоцільніших шляхів реалізації стратегічних цілей інвестиційної діяльності			+					
Визначення напрямів фінансування та джерел фінансування	+			+		+		
Підбір інвестиційних проектів з урахуванням стратегічних напрямів й добраних фінансових ресурсів та їх джерел						+		+
Формування інвестиційної політики по основних аспектах інвестиційної діяльності	+							
Розробка системи організаційно-економічних заходів щодо забезпечення реалізації інвестиційної стратегії	+							
Визначення типу і складу інвестиційного портфеля								+
Конкретизація інвестиційної стратегії за періодами її впровадження			+	+		+		
Формування інвестиційної стратегії для забезпечення збалансованого розвитку підприємства								+
Підготовка кінцевого стратегічного плану інвестиційної діяльності		+					+	
Реалізація інвестиційної стратегії		+			+		+	
Розробка стратегічного проекту					+			
Розробка плану реалізації проекту					+			
Організація стратегічного контролю процесу реалізації проекту					+			
Оцінка ефективності процесу реалізації та проведення необхідних коригувань проекту, стратегій, цілей					+			
Оцінка результативності розробленої інвестиційної стратегії	+		+	+		+		
Перегляд стратегії у залежності від зміни зовнішніх умов та становища підприємства				+				

Як видно з аналізу, лише етап «Визначення стратегічних цілей інвестиційної діяльності» викликає у авторів єдність в думці. Усі інші етапи відзначаються авторами неоднаково.

кає у авторів єдність в думці. Усі інші етапи відзначаються авторами неоднаково.

Оскільки серед науковців немає однозначної думки щодо етапів розробки інвестиційної стратегії, їх змісту та кількості, то необхідно сформулювати свій алгоритм процесу формування інвестиційної стратегії підприємства. Як зазначалось вище, інвестиційна

стратегія підприємства - це інструмент стратегічного планування, й в основу розробки інвестиційної стратегії покладено принципи планування, тому за основу була взята схема процесу стратегічного планування, надана в роботі [3, с. 32]:

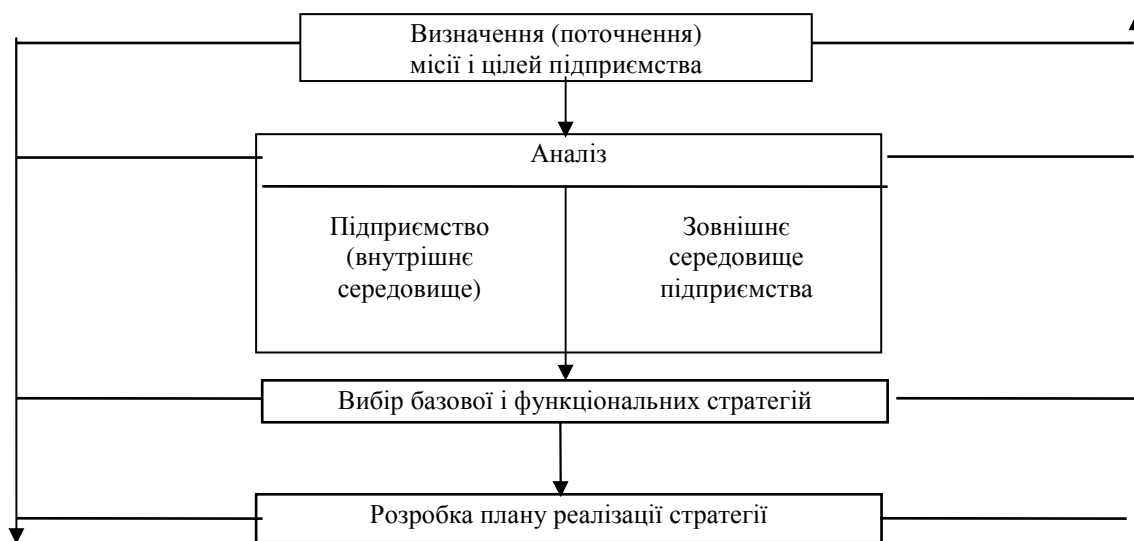

Рис. 1. Схема процесу стратегічного планування

Наведений вище аналіз наукових джерел та наведена схема процесу стратегічного планування дозволяють обґрунтовано стверджувати, що першим етапом в формуванні інвестиційної стратегії повинен бути етап «Визначення цілей і задач інвестиційної діяльності». Визначення цілей і задач необхідно базувати на місії підприємства, а результат доцільно представляти у вигляді «дерева цілей». Це дозволить персоналу підприємства визначити першочергові цілі та задачі. Наступним кроком має стати аналіз внутрішнього та зовнішнього середовищ. Для здійснення цього аналізу доцільно застосовувати в якості інструмента SWOT-аналіз. Якщо результатом однієї з поставлених інвестиційних цілей буде зміна конкурентної позиції підприємства, тоді доцільно провести аналіз конкурентоспроможності підприємства, щоб з'ясувати, які з факторів конкурентоспроможності необхідно розвивати та підтримувати.

Після детального аналізу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, у відповідності з рис.1, наступним повинен стати вибір базової і функціональних стратегій, а в процесі формування інвестиційної стратегії слід визначитися з шляхами досягнення інвестиційних цілей, які оформлюються в інвестиційну програму підприємства. Цей документ передбачає конкретизацію заходів з досягнення інвестиційних цілей, визначення строків їх реалізації та необхідних для цього інвестиційних ресурсів. Однак мало визначитися з шляхами досягнення інвестиційних цілей та обсягами інвестиційних ресурсів, необхідно також визначитися з джерелами надходження цих інвестиційних ресурсів. Це й стане

наступним етапом в процесі формування інвестиційної стратегії.

Після з'ясування обсягів та джерел інвестиційних ресурсів переходять до опису альтернативних проектів та сценаріїв їх реалізації. Цей етап здійснюється за допомогою методів сценарного планування. Важливим кроком в процесі управління інвестиційною діяльністю є визначення ризиків по проектам та пошук шляхів їх мінімізації за допомогою методів ризик-менеджменту.

Наступний крок – це розрахунок ефективності альтернативних проектів та вибір найбільш ефективного проекту. У випадку, коли проекти є неефективними, повертаємося на етап «Визначення шляхів досягнення поставлених інвестиційних цілей і формування інвестиційної програми» та шукаємо інші шляхи й знову проходимо усі необхідні етапи. Після цього здійснюється оцінка результативності розробленої інвестиційної стратегії. Результати порівнюються з поставленими цілями. У випадку неможливості досягнення поставлених цілей, цілі коригуються й процес формування стратегії знову повторюється.

Останнім етапом в стратегічному плануванні є розробка плану реалізації стратегії (рис. 1), при розробці інвестиційної стратегії – цей етап передбачає розробку планів реалізації інвестиційної стратегії.

Представимо вищеописаний процес формування інвестиційної стратегії у вигляді схеми (рис.2).

Рис. 2. Процес формування інвестиційної стратегії

Таким чином, нами був обґрунтований склад процесу формування інвестиційної стратегії та з'ясовано його зміст.

Висновки. Підводячи підсумок, можна обґрунтовано стверджувати, що доцільно виокремити принципи формування інвестиційної стратегії на основі принципів планування. Системне дослідження процесу формування інвестиційної стратегії та обґрунтовані принципи формування інвестиційної стратегії дозволили запропонувати таку логіку процесу формування інвестиційної стратегії:

1. Визначення цілей і задач інвестиційної діяльності.
2. Аналіз факторів внутрішнього і зовнішнього середовища з позиції інвестиційної діяльності.

3. Визначення шляхів досягнення поставлених інвестиційних цілей і формування інвестиційної програми.

4. Визначення джерел фінансування.
5. Формування альтернативних проектів та сценаріїв.

6. Визначення ризиків та шляхів їх мінімізації.
7. Розрахунок ефективності альтернативних проектів та вибір найбільш ефективного проекту.

8. Оцінка результативності розробленої інвестиційної стратегії.

9. Розробка планів реалізації інвестиційної стратегії.

Отримані результати є ефективним інструментом для формування інвестиційної стратегії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бланк І.О. Інвестиційний менеджмент: Підручник / І.О. Бланк, Н.М. Гуляєва. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2003. – 398 с.
2. Непогодіна Н.І. Інвестиційна стратегія в управлінні розвитком промислового підприємства (на прикладі машинобудівної галузі) — Рукопис. - Автореферат дисертації здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук - Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (машинобудування) — Хмельницький національний університет, Хмельницький, 2009.
3. Богатирьов А.М. Планування діяльності підприємств харчової промисловості в умовах ринку: Монографія / А.М. Богатирьов, А.І. Бутенко, І.О. Кузнєцова. – Одеса: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України. Одеська національна академія харчових технологій, 2002.
4. Інвестування: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / А. А. Пересада, О. О. Смірнова, С. В. Онікієнко, О. О. Ляхова. — К.: КНЕУ, 2001. — 251 с.
5. Свобода Т.І. Обґрунтування інвестиційної стратегії підприємства. / Т.І. Свобода. - Науково-практична інтернет-конференція // <http://intkonf.org/svoboda-t-i-obgruntuvannya-investitsiynoyi-strategiyi-pidpriemstva/>
6. Штанько Л.О. Процес планування ефективної інвестиційної стратегії підприємства / Л.О. Штанько // Проблеми системного підходу в економіці: Зб. наук. праць. – Київ, 2009 р. – С. 65-67.

7. Фіщенко О.М. Формування інвестиційної стратегії на промислових підприємствах / О.М. Фіщенко // Активізація та підвищення ефективності інвестиційних процесів в Україні: Всеукраїнська науково-практична конференція студентів і молодих вчених. Донецьк, 1-2 квітня, 2010 р. – Донецьк: ДВНЗ «ДонНТУ», 2010. – С. 74 – 79.

8. Удалих О.О. Управління інвестиційною діяльністю підприємства: Навч. посіб. / О.О. Удалих. – К.: Центр навч. літ-ри, 2006. – 292 с.

9. Більський І.Д. Особливості процесу розроблення інвестиційної стратегії аграрного виробництва / І.Д. Більський, Р.П. Дудяк // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України: Зб. наук. праць. – Львів. НЛТУУ. – 2008, вип. 18.3. – С. 192 – 197.

УДК 658. 152: 664. 013 (477)

СВТУШЕВСЬКА О.О., канд. екон. наук, асистент, ВОЙТЕНКО Л.Ю., студ.
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ НА ВІТЧИЗНЯНІ ПІДПРИЄМСТВА

Розглядаються причини недостатньої інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств, можливі напрямки підвищення ефективності корпоративного управління в Україні.

Ключові слова: інвестування, інвестиційна привабливість, корпоративне управління.

Reasons of insufficient investment attractiveness of domestic enterprises and feasible directions of corporate management efficiency increase in Ukraine are examined.

Key words: investing, investment attractiveness, corporate management.

Вступ. Процеси глобалізації останнім часом набирають високих темпів і мають всеохоплюючий характер. На сьогодні для України важливо не залишатися на узбіччі світового розвитку, стати рівноправним партнером світового співтовариства, а не сировинним придатком високорозвинених країн. Україна має високий науковий і виробничий потенціал, однак майже не використовує його, наражаючи, таким чином, суспільство на економічну небезпеку та залежність у майбутньому від світової спільноти. Щоб не стати країною третього світу, вже сьогодні необхідно докласти значних зусиль для побудови сильної, конкурентоспроможної національної економіки, таким чином забезпечивши незалежність і високий рівень життя суспільства. Можливим шляхом вирішення цієї проблеми є значне інвестиційне вливання.

Інвестиції займають одне з чільних місць в розвитку економічних процесів, вони є одним із найбільш вагомих, визначальних факторів розвитку будь-якої держави. За їх допомогою можливо стабілізувати соціально-економічне зростання та розвиток окремих суб'єктів підприємницької діяльності та покращити рівень державних прибутків.

Постановка завдання. Інвестиційна привабливість підприємства – це сукупність характеристик його виробничої, комерційної, фінансової, управлінської діяльності та особливостей інвестиційного клімату, що свідчать про доцільність здійснення інвестицій в нього. Тобто привабливим для інвестора

буде таке підприємство, яке буде характеризуватися високим рівнем впровадження нових видів техніки і технологій, вдосконалюючи їх та масово використовуючи у виробництві. Таке підприємство зможе існувати в конкурентному середовищі і буде надійним важелем для встановлення стійких та стабільних позицій як на вітчизняних, так і на зарубіжних ринках, при цьому, без суттєвих перешкод завойовувати лідируючі позиції на світовому ринку, покращуючи свою репутацію, та конкурувати з іншими високоякісними товарами. Отже, першочерговим завданням, виконання якого зумовлює успіх у цій конкурентній боротьбі, є максимальне підвищення інвестиційної привабливості.

Першим кроком вирішення даного завдання буде визначення існуючого рівня інвестиційної привабливості того чи іншого об'єкта. Тобто є необхідність кваліфікованої оцінки багаторівневої інвестиційної привабливості: міжнародної, внутрішньодержавної – секторної, міжгалузевої, внутрішньогалузевої, конкретного підприємства, проекту.

Основними цілями оцінки інвестиційної привабливості є:

- визначення поточного стану підприємства та перспектив його розвитку;
- розробка заходів підвищення інвестиційної привабливості;
- залучення інвестицій у відповідних до інвестиційної привабливості обсягах та отримання